

RESSENYES

UMBERTO ECO (1993): *La búsqueda de la lengua perfecta*, Barcelona, Grijalbo Mondadori.

Traducció al castellà de Marfa Pons (1994). Reedició en castellà per Grijalbo Mondadori en la seua col·lecció «Libro de Mano» (1996).

La reedició en castellà de la recent obra d'Umberto Eco *La búsqueda de la lengua perfecta* constitueix un moment excel·lent per tal de remarcar l'interés que aquesta pot despertar en molts per als qui va passar desapercebuda en la seua primera edició.

La búsqueda de la lengua perfecta és la narració dels diferents i delerosos intents que ha fet la humanitat per abastar una llengua única, superior a les altres, que acabara amb la confusió sorgida arran del conflicte babèlic. D'aquesta manera, la relació avança com una narració històrica: són comentats els episodis bíblics referents a la suposada llengua adànica, la supremacia del grec i del llatí a la Mediterrània, la *confusio linguarum* que assola Europa a la primerenca Edat Mitjana, la combinatòria còsmica de la tradició jueva, la *llengua perfecta* proposada per Dante, l'*Ars Magna* de Ramon Llull, les hipòtesis nacionalistes, l'indoeuropeu, l'egipci, el xinés, les llengües màgiques, les poligrafies, les propostes de Descartes i Bacon, l'hipertext de Wilkins, l'auge dels diccionaris, Leibniz, la Il·lustració, l'esperanto, els llenguatges espacials, la intel·ligència artificial i, finalment, unes conclusions molt interessants en les quals hom revaloritza el «desastre babèlic» i hom reflexiona sobre el paper de la traducció.

Tot el text resta emmarcat en el fet actual d'una Europa políglota que lluita per reorganitzar-se i per sobreviure dins del seu Babel especialment intens de llengües, ètnies i cultures. Eco defensa la idea d'una Europa poblada de políglotes, però no en el sentit estricte del terme: no es tractaria tant de fomentar el *parlar* amb fluidesa llengües diferents, sinó de promoure la capacitat d'*entendre* moltes llengües, encara que no es dominen per expressar-se amb elles, amb la creença que el desenvolupament de la comprensió lingüística d'una persona front a d'altres persones també ha de conduir cap a una millor comprensió cultural de la diversitat que ens envolta.

A l'igual que ocorre amb tot el que Eco escriu, el llibre està basat en un amplíssim coneixement lingüístic i semiòtic. Això no vol dir, no obstant, que *La búsqueda de la lengua perfecta* siga un text adreçat únicament a lingüistes, traductors i altres estudiosos del llenguatge, sinó que, gràcies a l'amenitat de la narració, malgrat la densitat pel que fa al contingut, Eco sap apropar i tractar el fenomen lingüístic de manera que és a l'abast de qualsevol persona que professe una sana curiositat pel coneixement. O, en paraules del propi autor: «[...] si tuviera que decidir en qué sección ficharía este libro para una biblioteca [...] no pensaría en la lingüística o en la semiótica [...], sino más bien en la *historia de las ideas*».

Finalment, cal afegir a tot açò un darrer al·licient: el preu (995 ptes.).

Santiago Posteguillo. UJI.

JOAN GARÍ (1995): *La conversación mural. Ensayo para una lectura del graffiti*, Madrid, Los libros de Fundesco. Premio Fundesco de Ensayo 1995.

Aquest llibre de 283 pàgines, editat per FUNDESCO (*Fundación para el Desarrollo de la Función Social de las Comunicaciones*), representa sense cap dubte una primícia, una aportació original i rigorosa sobre un fenomen quasi sempre menyspreat i marginat, malgrat la seua aportació indiscutible a la cultura contemporània: les «pintades».

A partir d'un marc teòric referit a l'anàlisi del discurs, el professor Joan Garí comença definint i classificant els *graffiti*, com a manifestació escrita capaç d'aglutinar verbalitat i iconicitat, oralitat i escriptura, imatge i paraula al capdavant.

Des de la pragmàtica del discurs mural, són estudiats el subjecte i les seues veus, l'estructura narrativa dels *graffiti*, la seua polifonia i interdiscursivitat, la seua organització i progressió temàtica, sense oblidar el marc i el tòpic, les claus poètiques, la visió pragmàtica de la literatura i la metàfora com a símptoma.

Hi ha espai també per a una tipologia exhaustiva d'aquest fenomen, en la qual són considerats factors importants com la seua temporalitat i seqüencialitat, el discurs pictòric institucional, el còmic, la fotografia, el cartell publicitari i propagandístic, el cinema, la televisió i les imatges del futur com l'holografia i la infografia.

En resum, *La conversación mural. Ensayo para una lectura del graffiti* descobreix per què el *graffiti*, que acompanya el ser humà des dels orígens de la seua història, ha estat silenciada per la cultura establerta i oficial. Des d'un punt de vista inèdit, representa una contribució de primer ordre a l'hora de conèixer i valorar les aportacions *subversives* a l'*estatus* democràtic/no democràtic de les societats actuals, així com una proposta de lectura globalitzadora dels llenguatges més universals i característicament humans. Al cap i a la fi, com podem llegir a les conclusions, «la pulcritud extrema, a una paret, sempre serà una invitació per a la loquacitat extrema».

Joan Verdegall. UJI.

Col·lecció Sagitari, Editorial Germania, Alzira, 1995-1996, dirigida per Gustau Muñoz.

Iniciar una col·lecció d'assaig, al País Valencià i en català, no és poca odissea. En un lloc amè on la ciutadania no es caracteritza precisament per la funesta mania de pensar i on els índexs de lectura (que no cal confondre amb els de *Lecturas*), en la llengua pròpia o en l'altra, són lleugerament superiors als de Libèria, publicar assajges per a un públic general podria semblar una variant heterodoxa del clàssic «predicar en el desert». Però aquest país, per damunt -o per davall- de les apariències és també el lloc natal de grans pensadors, músics, literats, pintors, etc. Entre flor i flor hi ha també espai per a l'art autèntic i per al pensament. Una col·lecció d'assaig, per tant, pot tenir la seua eixida, a condició que l'editorial hi faça una planificació rigorosament de mercat (per exemple: ¿algú creu encara que els llibres es venen a les llibreries?).

La col·lecció que glossem és estimable per moltes raons. En primer lloc, per la varietat dels col·laboradors i els temes tractats. Sense defugir les traduccions, Gustau Muñoz (director de la sèrie) ens ha oferit una panòpia de reflexions absolutament homologable amb qualsevol altra terra de les flors, de la llum i de l'amor: entre els vuit títols publicats fins ara hi podem trobar un exercici reiterat d'assaig literari de gran qualitat (*Sermonari laic*, d'Enric Sòria), una reflexió sòcioecològica de gran calat a l'entorn d'un tòpic del pensament econòmic actual (*El trampolí fàustic. Ciència, mite i poder en el desenvolupament sostenible*, d'Ernest Garcia) o el ja best-seller *Sociologia de la ciutat de València*, l'opuscle amb què Rafael Ninyoles ha desentranyat l'alquímia de cartó pedra que sustenta la identitat (?) dels habitants de la capital impossible d'aquest país. Tot citant, naturalment, els títols més destacats per qualitat, pel seu caràcter innovador o per la influència que ja han conquistat en el nostre magre mercat editorial.

La col·lecció és perfecta -la més destacada que ha sorgit en el camp de l'assaig procedent del sector privat (les edicions de l'IVEI les paguem amb l'IRPF) en els darrers decennis-, els temes oportuns, els autors en el seu paper. Només ha fallat una cosa: la previsió econòmica de l'editorial. Confiant massa amb el suport genèric (compra d'exemplars per a biblioteques) de la Generalitat, ara compromés, els editors han hagut de parar -de moment?- la col·lecció per passar el tràngol econòmic. El dia que una col·lecció tal com aquesta supere l'oceà econòmic -tot permetent-se el luxe d'obviar les ajudes públiques-, aquest serà un país culturalment desenvolupat. Potser hi estem en camí.

PAU VICIANO (1995): *La temptació de la memòria*, 3i4, València.

Aquest llibre, darrer premi Octubre d'assaig, és obra de l'historiador castellonenc Pau Viciano. El propòsit de Viciano, medievalista reconegut, parteix -com no podia ser altrament- d'un comentari de Fuster: «Algú, algun dia, haurà d'escriure la història de la història al País Valencià». Amb aquesta divisa, el llibre recorre algunes de les fites més senyeres del passat medieval del país (de la presència musulmana als Furs, del Cid Campeador a l'insigne patriota Vinatea), amb el propòsit explícit d'observar com aquests elements han estat interpretats en diferents èpoques i per diferents estaments (el franquisme, el blaverisme) a través d'un cristall que els ha conformat a l'alçada exacta d'un desig polític.

La visió política de la tradició (però, n'hi ha cap altra?), la construcció del passat, la història de la història és, efectivament, l'objecte central d'aquest llibre, gràcies al qual ens assabentem -per si no ho sabíem- de com el franquisme modela la nostra història per fer-li un vestit a mida a la democràcia orgànica i al gloriós *cabdillo de los cabdillos* o bé, més recentment, de la recuperació interessada de la figura del jurat morellà per part de la dreta regionalista del Cap i Casal.

Però un assaig -si seguim, almenys, la lliçó de Fuster- no es justifica per la capacitat de resumir el ja conegut o per la voluntat de denúncia més o menys pamfletària. Precisament el que més es nota a faltar en aquest llibre és un propòsit decidit d'utilitzar el desinfectant amb totes les interpretacions històriques, *incloses les pròpies*. Al capdavall, l'autor es confessa addicte al que anomena el «catalanisme cartesà» (sic). Hauria de saber, doncs -si és que és un autèntic intel·lectual, lliure de prejudicis-, que la hipòtesi de Fuster («Dir-nos valencians és la nostra manera de dir-nos catalans») és tan opinable i, naturalment, «científica», com qualsevol altra elucubració genealògica. I això ho sabia el mateix Fuster, provocador nat i, certament, molt més intel·ligent que els «fusterians». Però el tema seria inacabable.

Ens quedem amb un assaig no desprovist d'interès i al que les generacions futures només li reclamaran haver utilitzat el detergent tan sols per a casa d'altri. Així no s'hi val.

JG

Mª DOLORES BURDEUS i JOAN VERDEGAL (1996): *La novela francesa a través de los premios literarios*, Castelló, Publicacions de la Universitat Jaume I, Col·lecció «Verbum» 6.

Com entendre la literatura francòfona sense la capital intervenció dels jurats literaris? I més encara: serien alguns autors el que són si no haguessin estat guardonats? Quasi un segle d'apassionant vida literària en 250 pàgines: tot un repte!

Aquest llibre que proposa per a la seua lectura exposa el fenomen dels premis literaris francesos, tema que no s'havia tractat per part dels investigadors universitaris (ni francesos ni espanyols), sobretot des d'un punt de vista històric i sociològic (ni tampoc literari), cosa que confereix originalitat a una publicació que pretén presentar 90 anys de vida literària d'una cultura -la francesa- que tant ha influït en els mitjans intel·lectuals de l'Europa del segle XX. Exactament igual que no es pot explicar el pensament europeu actual sense la influència del moviment francès del maig del 1968, tampoc no es pot entendre la literatura francòfona i europea sense la presència d'escriptors guardonats per uns jurats literaris (entre els quals hi ha el *Fémína*) que han sabut apostar per figures senyeres de la narrativa contemporània, com per exemple: G.Bernanos, A.de Saint-Exupéry, M.Yourcenar, J.Semprún, R.Debray (Premi *Fémína*); M.Proust, A.Malraux, S.de Beauvoir, M.Tournier, M.Duras (Premi *Goncourt*); L.F.Céline, L.Aragon, M.Butor, J.M.Le Clézio (Premi *Intérrallié*); Ph.Sollers, C.Simon (Premi *Médicis*); F.Mauriac, M.Déon (Premi de l'*Acadèmia Francesa*).

El producte final és, doncs, un estudi dels premis literaris de novel·la més prestigiosos a França, amb especial atenció al *Fémína*: un jurat format exclusivament per escriptores que ha acomplert el seu objectiu inicial de "corregir" els veredictes del *Goncourt*.

El pròleg, escrit per la Dra. Elena Real Ramos, catedràtica de literatura francesa de la Universitat de València, subratlla l'exhaustiva meticulositat i la mirada lúcida i crítica i de vegades irònica dels autors, professors de la Universitat Jaume I de Castelló, així com el caràcter de rigurosa investigació sociològica dins de l'univers controvertit dels premis literaris francesos de novel·la.

Josep-Roderic Guzman. UJI.